UNITÁRIUS ÉLET

XVI. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM — 1962. JÚL.—SZEPT.HÓ

Keresztények vagyunk-e mi unitáriusok?

A ma élő emberek között az egész világon a legkeresztényibb emberrel: Albert Schweitzerrel kapcsolatosan ismét szóvátették és egyenesen kétségbevonták, hogy mi, unitáriusok keresztények vagyunk-e, vagy nem? A kérdés feltevésére az adott okot, hogy nyugati ortodox lelkészi körökben elterjedt a hír: „Albert Schweitzer áttért az unitárius vallásra", és amint az angol lutheránusok szóvivője kijelentette: „Többé nem tekinthető Schweitzer Albert a keresztény hithez tartozó embernek, mert az unitáriusok a kereszténységen kívül állanak."

A „Reformátusok Lapja" ez évi június 17-i számában dr. Kádár Imre professzor úr foglalkozik a problémával: „Keresztény ember-e Schweitzer Albert?" címmel. Megnyugvással állapítja meg, hogy az Albert Schweitzer kórház „Saarvidéki Baráti Köre" által a német egyházi lapokban közzétett levél véget vetett a lambarenei professzor „unitárizmusa körüli zenebonának". Eszerint ugyanis Albert Schweitzer kijelentette, hogy: „nem lépett be az unitárius egyházba". Így tehát a világhírű humanista orvos nem vesztette el keresztény jellegét.

Nekünk, unitáriusoknak éppen úgy megvan a saját felfogásunk és álláspontunk azt illetően, hogy milyen kritériumai vannak annak, hogy egy embert kereszténynek lehessen nevezni, mint azoknak, akik azt mondják rólunk, hogy mi nem vagyunk keresztények. Éppen ezért minket sem a múltban, sem a mostani időkben életstílusunkban és magatartásunkban nem befolyásol az, hogy bármelyik egyház teológusai milyen álláspontot foglaltak és foglalnak el ma is velünk szemben dogmai vonatkozásban. Mert minket sosem az tett keresztényekké, hogy vallási szempontból mások kereszténynek tartottak-e, vagy nem?

A vallás az ember összes képességeinek szakadatlanul való megnyilatkozása és pedig minden pillanatban kettős irányban: Isten felé és az ember felé. A csak Isten felé való megnyilatkozás — előbb-utóbb — az emberrel való kapcsolat elvesztésére vezet és öncélúvá, kolosterjellegűvé válik. A kizárólagosan csak az ember felé való megnyilatkozás pedig a vallási jelleg elsorvadását eredményezi. Az ember kettős irányú magatartásának Isten felé való megnyilvánulása sajátosan egyéni minden embernél. Ugyanis ez kizárólagosan a hit dolga. Azok a külső megnyilatkozások, melyek a legkülönbözőbb vallási kultuszokban öltenek formát, nem értékmérői istenhitünknek. Mert a hit, az Istennel való szerves kapcsolat, benső lelkiélmény, melyet a külsőségek legjobb esetben csak elősegíthetnek, de nem feltétlen kellékei a benső élményeknek. Az ember felé irányuló magatartásunk — mint az összes lelki és szellemi képességeink együttes foglalata, az erkölcsünkben jut kifejezésre s válik tényezőjévé életünknek.

A keresztény embernek a vallása Isten felé és az ember felé való megnyilatkozásban egyaránt Jézushoz igazodik. Ami jézusi, az vallásilag is, erkölcsileg is keresztény. Úgyannyira, hogy a vallásban és az erkölcsben is csak az keresztény, ami jézusi. Nos! Én az unitárius, akinek keresztény voltát — hitsorsosaival együtt — kétségbevonták, hadd forduljak éppen az ortodox szemléletű teológiához, tehát azokhoz, akik *azt* gondolják magukról, hogy az ő keresztény jellegükhöz nem fér semmi kétség. A „Theológiai Szemle f. évi 7—8 egyesített számában Jánossy Imre debreceni ref. teológiai tanár „Keresztény etika tegnap és ma" című professzori székfoglaló értekezésének jegyzet rovatában ezt írja: „a keresztény jelző, a maga tiszta és elsődleges értelmében, amely már maga is arra utal, hogy a keresztény etikában a »krisztusi, Krisztust követő« életről, tehát a Krisztus követéséről, a keresztény etikai magatartás tartalmáról van szó... (ti. Jézus) Aki a mi Isten szerint való engedelmes magatartásunkat is meghatározta azzal, hogy a maga követésére hívott bennünket." Azt jelenti ez, hogy etikailag azt az embert nevezhetjük kereszténynek, aki cselekedeteiben, az emberek felé való magatartásában Jézust követi. Nekünk, unitáriusoknak — szerte a világon — nem azért vonták és vonják kétségbe keresztény jellegünket, mintha mi erkölcsileg nem volnánk annyira jézusiak, mint bármelyik más keresztény egyház hívei. Hiszen nekünk hitvallásilag is Jézus, mint ember, az eszményképünk, akit a fejlődés rendjén igyekszünk megközelíteni. Hanem azért, mert mi nem álltunk meg a fele útnál, és végig vittük a reformáció gondolatát. Unitárius Anyaszentegyházunk alapítóját, Dávid Ferencet 1579-ben „Jézus nem imádásának a tanáért" ítélték halálra, mert azt merte hirdetni a XVI. században, hogy Jézust nem „imádni", hanem „követni" kell. A mi hitünk szerint Isten lényegében és személyében is oszthatatlan egy Isten. S ezért a hitünkért mi nem volnánk keresztények? Hát melyik magatartás keresztényibb? Az-e, amelyik ott, ahol az emberen segíteni kell, Ádám Évától örökölt bűneit, elesettségét hangoztatja, erőtlenségét, gyarlóságát emlegeti, arra hivatkozik s hol Jézus hasonló helyzetben habozás nélkül a cselekvés útjára lépett, ő még most, 2000 év után is összeroskad s egyre azt emlegeti: Csodállak és imádlak Uram, de nem tudok utánad menni? Vagy pedig az a magatartás keresztényi, amelyik tudja jól, hogy messze van még a jézusi tökéletességtől, de megteszi azt, amit megtehet a maga erejéből s verejtékes homlokáról visszaverődik közben a kereszten győzedelmeskedő élet fénye, mert tudja, hogy az élet végső célja a tökéletesség?

Mi, unitáriusok nem vagyunk Szentháromság-hívők. De nem is tudjuk elfogadni azt, hogy a „keresztény" embernek ez volna az egyetlen és elengedhetetlen ismertetőjel. A mi kereszténységünknek nem az a lényege, amit az idők folyamán mások tanítottak Jézusról, hanem mindenek fölött az, amit Jézus tanított: Istenről, a világról, az emberről, az életről és önmagáról, s Isten és az ember egymáshoz való kölcsönös viszonyáról. Az a Jézus, aki a kereszt árnyékában így könyörög az ő mennyei Atyjához: „Atyám, ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár." S fájdalmas, de igazi emberi vergődésében a kereszten így sóhajt fel: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?!" Két adatunk

is van azt illetően, hogy Albert Schweitzer milyen kapcsolatot tart az unitáriusokkal. Egyik afrikai lelkészünk, aki személyes jó viszonyban van vele, azt írja, hogy egy alkalommal, amikor megkérdezték tőle, hogy ő „unitárius-e?" azt válaszolta: „mindig is az voltam és az is maradok". Mi azonban se pro, sem kontra nem vitatkozunk azzal, amit a „nyugati berkekben" Albert Schweitzerről írnak, vagy mondanak. Mi az ő kereszténységét nem abban látjuk, hogy miképpen fogalmazza meg a hitvallását, mert a világon a legkeresztényibb hitvallásnak az ő lambarenei kórházát s az ott végzett munkáját tartjuk. Azt az életet, ahogy ő él. Akinek valahogyan közben még arra is van ideje és ereje, hogy nekünk, maroknyi unitáriusoknak, akik ebben az országban éljük a mi keresztény életünket, unitárius módra, a saját kezeírásával ellátott fényképet küldött arról a legelső útjáról, amelyen ő egykor afrikai küldetésének hivatására ébredt, hogy attól kezdve a gyógyító orvos életével írja azt az igaz keresztény hitvallást, melynek legfőbb tétele az „élet feltétlen tiszteletе". Mert valahol itt kezdődik a kereszténység. Legalább is a mi hitünk szerint.

Pethő István
püspöki helynök

A FÉNY FIA

— Balázs Ferenc halálának 25. évfordulójára —

Testvérbátyám, Weress Ákos két jóbarátja, Balázs Ferenc és Iván László az unitárius közvélemény szerint különböző egyéniség volt. A két — fiatalon elhúnyt — unitárius lelkész közül Balázs Ferencet gyakorlatias székelynek, Iván Lászlót filozófusnak tartották. Weress Ákos azon igyekezett, hogy a keze alatt felnövekvő unitárius ifjúság mindkettőjük eszméit ismerje és kövesse.

Huszonöt éve, hogy Balázs Ferenc itthagyott bennünket. Iván László írásait is két évtized távlatából mérlegelhetjük. S ma már — oly viszontagságos esztendők után — elmondhatjuk, hogy a különbség kettőjük között legfeljebb stílusukban mutatkozik. Iván László tanításai gyakorlati útmutatásul szolgáltak számunkra homályos hétköznapjainkban is; — Balázs Ferenc gyakorlati kezdeményezései pedig eszmévé finomultak. *Evangéliumi alapon álló gondolkodóink ők*, akiknek igazsága napról napra világosabb.

Soraimban nem törekszem objektivitásra. Szubjektív leszek, arról számolok be, hogyan hatottak rám Balázs Ferenc írásai — mivel személyesen, sajnos, nem ismertem, mészkői látogatásom alkalmával már a kolozsvári tüdőszanatóriumban feküdt, ahonnan nem tért többé vissza.

Arra a kérdésére szeretnék válaszolni: *„Termek-e gyümölcsöt?"*

Aki a korai halál, a félbemaradt vidékfejlesztő szövetkezet, a család által is elhagyott erdélyi eklézsia sorsa után ítéli meg, gyümölcstermő volt-e Balázs Ferenc élete, könnyen feleli azt, hogy: *nem.*

De ha az életet nem áttekinthető kicsi kerthez hasonlítjuk, hanem a természet birodalmához mérjük, láthatjuk, hogy a szabadon növekvő fák termése is a szelek szárnyán, láthatatlan úton terjed. Balázs Ferenc sem közvetlen környezetében, kis körében hatott csupán. Sugárzása lelkeket termékenyített meg, cselekedetekben megnyilvánuló hite másokat is tettekre serkentett: *gyümölcsöt termett.*

Balázs Ferencre emlékezve szem előtt kell tartanunk, hogy költőként tűnt fel, a húszas évek elején, teológus korában. S valójában *költő is maradt* utolsó lélegzetéig, utazásai, szervező munkája, lelkipásztori szolgálata, prózai írásainak megjelenése idején is.

Életrajzának részletezése helyett azt ajánlom, aki csak teheti, olvassa el két könyvét. Unitárius családok könyvtárában bizonyára ma is megtalálható a *Bejárom a kerek világot* című szellemi útirajza és *A rög alatt* című falufejlesztési kézikönyve. Jelentek meg ugyan szépirodalmi könyvei is, de az említett könyvek azokat messze felülmúlják.

Bejárom a kerek világot — határozza el teológus korában Balázs Ferenc és az unitárius ösztöndíjakkal megtett angol, amerikai, ázsiai utazások minden fordulóján csak arra gondol, *mit lehetne a látottakból hasznosítani Erdélyben.* Különösen Rabindranath Tagore falufejlesztő telepei vannak rá nagy hatással, s bár Gandhinál is megfordul, az indiai élet cselekvő felemelését példaadóbbnak tartja, mint Gandhi passzivitását.

Kagawa japáni próféta népnevelő munkáját törődően jellemzi: *„Ő futni tudott volna, de lépésben haladt, hogy a testvéreivel együtt maradhasson s őket az úton segíthesse."*

Azzal kezdtem, szubjektív leszek. Balázs Ferenc írásai oly színesek, érdekesek és sokrétűek, hogy mindenki azt találja meg bennük, ami lelki fejlődéséhez szükséges. Én életem értelmét ebben a mondatban találtam meg. Kifejleszteni *képességeinket*, oly mértékben, hogy futni tudjunk, azaz a többieknél jóval nagyobb energiával az élen haladni. De mit ér tehetségünk *öncélú* kifejlesztése? Nem abból származott-e népek, vidékek, falvak, családok tragédiája, hogy a kiválóak megtanultak oly gyorsan haladni, hogy a jóságra rászorulók, a tájékozatlanok, a tehetetlenek, a gyámoltak magukra maradtak? Nem az jellemezte-e viszont az unitárius tudósokat, alkotókat, hogy a testvéreikkel együtt maradtak, hogy őket az úton segíthessék?!

Balázs Ferenc második könyve, *A rög alatt* az Újvilágban nyert benyomások alapján szervezett aranyosszéki vidékfejlesztő szövetkezetek munkájáról számol be. Azt az eleven hatóerőt igyekszik korszerű tartalommal megtölteni, mely az egyháztörténelem gazdasági vonatkozású emlékeinek tanúsága szerint a múltban is igazságos, követendő közös gazdálkodást hozott létre. Balázs Ferenc részletesen ismerteti a Hurkalyuk dűlő jó és gyengébb termőföldjein folyó termelést, ahol a nyíl-húzás eldöntötte, hogy minden unitárius család igazságosan részesüljön az egyházi földek művelésből, hasznából. A nép lelkében élő szemléletet Balázs Ferenc Aranyosszék falvaiban tudatosítani akarja: ismerjük meg szülőföldünk, lakóhelyünk értékeit, lehetőségeit, ígéretes távlatát, a természetnyújtotta előnyöktől az ifjúság neveléséig, könyvtárak, művelődési alkalmak szervezéséig és igyekezzünk azokat lépésről lépésre megvalósítani Ő hirtelen sokat akart, csalódnia kellett s nekem, hű olvasójának, hányszor adott munkámban vigasztalást a Balázs Ferenc által leszűrt tanulság: csak az a fejlődés tartós, mely oly észrevétlen, ahogy a fű nő...

Unitárius körünkben Balász Ferencre emlékezve felfelmerül az a kérdés, nem lett volna-e jobb, ha nem él vissza munkabírásával s még ma is közöttünk éline, alkotóereje teljében.

37 éves korában halt meg, tüdőbajban, huszonöt évvel ezelőtt.

Hirtelen égő, nagy lánggal világító testvérünk volt ő, aki szavaival éltetett bennünket az elmúlt nehéz esztendőkben s aki értelmet ad majd azok életének is, akik most indulnak el az unitárius élet Isten-kereső útján.

Sz. Weress Jolán

is van azt illetően, hogy Albert Schweitzer milyen kapcsolatot tart az unitáriusokkal. Egyik afrikai lelkészünk, aki személyes jó viszonyban van vele, azt írja, hogy egy alkalommal, amikor megkérdezték tőle, hogy ő „unitárius-e?" azt válaszolta: „mindig is az voltam és az is maradok". Mi azonban se pro, sem kontra nem vitatkozunk azzal, amit a „nyugati berkekben" Albert Schweitzerről írnak, vagy mondanak. Mi az ő kereszténységét nem abban látjuk, hogy miképpen fogalmazza meg a hitvallását, mert a világon a legkeresztényibb hitvallásnak az ő lambarenei kórházát s az ott végzett munkáját tartjuk. Azt az életet, ahogy ő él. Akinek valahogyan közben még arra is van ideje és ereje, hogy nekünk, maroknyi unitáriusoknak, akik ebben az országban éljük a mi keresztény életünket, unitárius módra, a saját kezeírásával ellátott fényképet küldött arról a legelső útjáról, amelyen ő egykor afrikai küldetésének hivatására ébredt, hogy attól kezdve a gyógyító orvos életével írja azt az igaz keresztény hitvallást, melynek legfőbb tétele az „élet feltétlen tisztelete". Mert valahol itt kezdődik a kereszténység. Legalább is a mi hitünk szerint.

Pethő István
püspöki helynök

A FÉNY FIA

— Balázs Ferenc halálának 25. évfordulójára —

Testvérbátyám, Weress Ákos két jóbarátja, Balázs Ferenc és Iván László az unitárius közvélemény szerint különböző egyéniség volt. A két — fiatalon elhúnyt — unitárius lelkész közül Balázs Ferencet gyakorlatias székelynek, Iván Lászlót filozófusnak tartották. Weress Ákos azon igyekezett, hogy a keze alatt felnövekvő unitárius ifjúság mindkettőjük eszméit ismerje és kövesse.

Huszonöt éve, hogy Balázs Ferenc itthagyott bennünket. Iván László írásait is két évtized távlatából mérlegelhetjük. S ma már — oly viszontagságos esztendők után — elmondhatjuk, hogy a különbség kettőjük között legfeljebb stílusukban mutatkozik. Iván László tanításai gyakorlati útmutatásul szolgáltak számunkra homályos hétköznapjainkban is; — Balázs Ferenc gyakorlati kezdeményezései pedig eszmévé finomultak. *Evangéliumi alapon álló gondolkodóink* ők, akiknek igazsága napról napra világosabb.

Soraimban nem törekszem objektivitásra. Szubjektív leszek, arról számolok be, hogyan hatottak rám Balázs Ferenc írásai — mivel személyesen, sajnos, nem ismertem, mészkői látogatásom alkalmával már a kolozsvári tüdőszanatóriumban feküdt, ahonnan nem tért többé vissza.

Arra a kérdésére szeretnék válaszolni: *„Termek-e gyümölcsöt?"*

Akit a korai halál, a félbemaradt vidékfejlesztő szövetkezet, a család által is elhagyott erdélyi eklézsia sorsa után ítéli meg, gyümölcstermő volt-e Balázs Ferenc élete, könnyen feleli azt, hogy: *nem.*

De ha az életet nem áttekinthető kicsi kerthez hasonlítjuk, hanem a természet birodalmához mérjük, láthatjuk, hogy a szabadon növekvő fák termése is a szelek szárnyán, láthatatlan úton terjed. Balázs Ferenc sem közvetlen környezetében, kis körében hatott csupán. Sugárzása lelkeket termékenyített meg, cselekedetekben megnyilvánuló hite másokat is tettekre serkentett: *gyümölcsöt termett.*

Balázs Ferencre emlékezve szem előtt kell tartanunk, hogy költőként tűnt fel, a húszas évek elején, teológus korában. S valójában *költő is maradt* utolsó lélegzetéig, utazásai, szervező munkája, lelkipásztori szolgálata, prózai írásainak megjelenése idején is.

Életrajzának részletezése helyett azt ajánlom, aki csak teheti, olvassa el két könyvét. Unitárius családok könyvtárában bizonyára ma is megtalálható a *Bejárom a kerek világot* című szellemi útirajza és *A rög alatt* című falufejlesztési kézikönyve. Jelentek meg ugyan szépirodalmi könyvei is, de az említett könyvek azokat messze felülmúlják.

Bejárom a kerek világot — határozza el teológus korában Balázs Ferenc és az unitárius ösztöndíjakkal megtett angol, amerikai, ázsiai utazások minden fordulóján csak arra gondol, *mit lehetne a látottakból hasznosítani Erdélyben.* Különösen Rabindranath Tagore falufejlesztő telepei vannak rá nagy hatással, s bár Gandhinál is megfordul, az indiai élet cselekvő felemelését példaadóbbnak tartja, mint Gandhi passzivitását.

Kagawa japáni próféta népnevelő munkáját tömören jellemzi: *„Ő futni tudott volna, de lépésben halad, hogy a testvéreivel együtt maradhasson s őket az úton segíthesse."*

Azzal kezdtem, szubjektív leszek. Balázs Ferenc írásai oly színesek, érdekesek és sokrétűek, hogy mindenki azt találja meg bennük, ami lelki fejlődéséhez szükséges. Én életem értelmét ebben a mondatban találtam meg. Kifejleszteni képességeinket, oly mértékben, hogy futni tudjunk, azaz a többieknél jóval nagyobb energiával az élen haladni. De mit ér tehetségünk *öncélú* kifejlesztése? Nem abból származott-e népek, vidékek, falvak, családok tragédiája, hogy a kiválóak megtanultak oly gyorsan haladni, hogy a jóságra rászorulók, a tájékozatlanok, a tehetetlenek, a gyengének maradtak? Nem az jellemezte-e viszont az unitárius tudósokat, alkotókat, hogy a testvéreikkel együtt maradtak, hogy őket az úton segíthessék?!

Balázs Ferenc második könyve, *A rög alatt* az Újvilágban nyert benyomások alapján szervezett aranyosszéki vidékfejlesztő szövetkezetek munkájáról számol be. Azt az eleven hatóerőt igyekszik korszerű tartalommal megtölteni, mely az egyháztörténelem gazdasági vonatkozású emlékeinek tanúsága szerint a múltban is igazságos, követendő közös gazdálkodást hozott létre. Balázs Ferenc részletesen ismerteti a Hurkalyuk dűlő jó és gyengébb termőföldjein folyó termelést, ahol a nyíl-húzás eldöntötte, hogy minden unitárius család igazságosan részesüljön az egyházi földek műveléséből, hasznából. A nép lelkében élő szemléletet Balázs Ferenc Aranyosszék falvaiban tudatosítani akarja: ismerjük meg szülőföldünk, lakóhelyünk értékeit, lehetőségeit, ígéretes távlatát, a természetnyújtotta előnyöktől az ifjúság neveléséig, könyvtárak, művelődési alkalmak szervezéséig és igyekezzünk azokat lépésről lépésre megvalósítani. Ő hirtelen sokat akart, csalódnia kellett s nekem, hű olvasójának, hányszor adott munkámban vigasztalást a Balázs Ferenc által leszűrt tanulság: csak az a fejlődés tartós, mely oly észrevétlen, ahogy a fű nő...

Unitárius körünkben Balász Ferencre emlékezve felfelmerül az a kérdés, nem lett volna-e jobb, ha nem él vissza munkabírásával s még ma is közöttünk élne, alkotóereje teljében.

37 éves korában halt meg, tüdőbajban, huszonöt évvel ezelőtt.

Hirtelen égő, nagy lánggal világító testvérünk volt ő, aki szavaival éltetett bennünket az elmúlt nehéz esztendőkben s aki értelmet ad majd azok életének is, akik most indulnak el az unitárius élet Isten-kereső útján.

Sz. Weress Jolán

is van azt illetően, hogy Albert Schweitzer milyen kapcsolatot tart az unitáriusokkal. Egyik afrikai lelkészünk, aki személyes jó viszonyban van vele, azt írja, hogy egy alkalommal, amikor megkérdezték tőle, hogy ő „unitárius-e?" azt válaszolta: „mindig is az voltam és az is maradok". Mi azonban se pro, sem kontra nem vitatkozunk azzal, amit a „nyugati berkekben" Albert Schweitzerről írnak, vagy mondanak. Mi az ő kereszténységét nem abban látjuk, hogy miképpen fogalmazza meg a hitvallását, mert a világon a legkeresztényibb hitvallásnak az ő lambarenei kórházát s az ott végzett munkáját tartjuk. Azt az életet, ahogy ő él. Akinek valahogyan közben még arra is van ideje és ereje, hogy nekünk, maroknyi unitáriusoknak, akik ebben az országban éljük a mi keresztény életünket, unitárius módra, a saját kezeírásával ellátott fényképet küldött arról a legelső útjáról, amelyen ő egykor afrikai küldetésének hivatására ébredt, hogy attól kezdve a gyógyító orvos életével írja azt az igaz keresztény hitvallást, melynek legfőbb tétele az „élet feltétlen tisztelete". Mert valahol itt kezdődik a kereszténység. Legalább is a mi hitünk szerint.

Pethő István
püspöki helynök

A FÉNY FIA

— Balázs Ferenc halálának 25. évfordulójára —

Testvérbátyám, Weress Ákos két jóbarátja, Balázs Ferenc és Iván László az unitárius közvélemény szerint különböző egyéniség volt. A két — fiatalon elhúnyt — unitárius lelkész közül Balázs Ferencet gyakorlatias székelynek, Iván Lászlót filozófusnak tartották. Weress Ákos azon igyekezett, hogy a keze alatt felnövekvő unitárius ifjúság mindkettőjük eszméit ismerje és kövesse.

Huszonöt éve, hogy Balázs Ferenc itthagyott bennünket. Iván László írásait is két évtized távlatából mérlegelhetjük. S ma már — oly viszontagságos esztendők után — elmondhatjuk, hogy a különbség kettőjük között legfeljebb stílusukban mutatkozik. Iván László tanításai gyakorlati útmutatásul szolgáltak számunkra homályos hétköznapjainkban is; — Balázs Ferenc gyakorlati kezdeményezései pedig eszmévé finomultak. *Evangéliumi alapon álló gondolkodóink ők*, akiknek igazsága napról napra világosabb.

Soraimban nem törekszem objektivitásra. Szubjektív leszek, arról számolok be, hogyan hatottak rám Balázs Ferenc írásai — mivel személyesen, sajnos, nem ismertem, mészkői látogatásom alkalmával már a kolozsvári tüdőszanatóriumban feküdt, ahonnan nem tért többé vissza.

Arra a kérdésére szeretnék válaszolni: *„Termek-e gyümölcsöt?"*

Aki a korai halál, a félbemaradt vidékfejlesztő szövetkezet, a család által is elhagyott erdélyi eklézsia sorsa után ítéli meg, gyümölcstermő volt-e Balázs Ferenc élete, könnyen feleli azt, hogy: *nem.*

De ha az életet nem áttekinthető kicsi kerthez hasonlítjuk, hanem a természet birodalmához mérjük, láthatjuk, hogy a szabadon növekvő fák termése is a szelek szárnyán, láthatatlan úton terjed. Balázs Ferenc sem közvetlen környezetében, kis körében hatott csupán. Sugárzása lelkeket termékenyített meg, cselekedetekben megnyilvánuló hite másokat is tettekre serkentett: *gyümölcsöt termett.*

Balázs Ferencre emlékezve szem előtt kell tartanunk, hogy költőként tűnt fel, a húszas évek elején, teológus korában. S valójában *költő is maradt* utolsó lélegzetéig, utazásai, szervező munkája, lelkipásztori szolgálata, prózai írásainak megjelenése idején is.

Életrajzának részletezése helyett azt ajánlom, aki csak teheti, olvassa el két könyvét. Unitárius családok könyvtárában bizonyára ma is megtalálható a *Bejárom a kerek világot* című szellemi útirajza és *A rög alatt* című falufejlesztési kézikönyve. Jelentek meg ugyan szépirodalmi könyvei is, de az említett könyvek azokat messze felülmúlják.

Bejárom a kerek világot — határozza el teológus korában Balázs Ferenc és az unitárius ösztöndíjakkal megtett angol, amerikai, ázsiai utazások minden fordulóján csak arra gondol, *mit lehetne a látottakból hasznosítani Erdélyben.* Különösen Rabindranath Tagore falufejlesztő telepei vannak rá nagy hatással, s bár Gandhinál is megfordul, az indiai élet cselekvő felemelését példaadóbbnak tartja, mint Gandhi passzivitását.

Kagawa japáni próféta népnevelő munkáját tömören jellemzi: *„Ő futni tudott volna, de lépésben haladt, hogy a testvéreivel együtt maradhasson s őket az úton segíthesse."*

Azzal kezdtem, szubjektív leszek. Balázs Ferenc írásai oly színesek, érdekesek és sokrétűek, hogy mindenki azt találja meg bennük, ami lelki fejlődéséhez szükséges. Én életem értelmét ebben a mondatban találtam meg. Kifejleszteni képességeinket, oly mértékben, hogy futni tudjunk, azaz a többieknél jóval nagyobb energiával az élen haladni. De mit ér tehetségünk *öncélú* kifejlesztése? Nem abból származott-e népek, vidékek, falvak, családok tragédiája, hogy a kiválóak megtanultak oly gyorsan haladni, hogy a jóságra rászorulók, a tájékozatlanok, a tehetetlenek, a gyermekek magukra maradtak? Nem az jellemezte-e viszont az unitárius tudósokat, alkotókat, hogy a testvéreikkel együtt maradtak, hogy őket az úton segíthessék?!

Balázs Ferenc második könyve, *A rög alatt* az Újvilágban nyert benyomások alapján szervezett aranyosszéki vidékfejlesztő szövetkezetek munkájáról számol be. Azt az eleven hatóerőt igyekszik korszerű tartalommal megtölteni, mely az egyháztörténelem gazdasági vonatkozású emlékeinek tanúsága szerint a múltban is igazságos, követendő közös gazdálkodást hozott létre. Balázs Ferenc részletesen ismerteti a Hurkalyuk dűlő jó és gyengébb termőföldjein folyó termelést, ahol a nyíl-húzás eldöntötte, hogy minden unitárius család igazságosan részesüljön az egyházi földek műveléséből, hasznából. A nép lelkében élő szemléletet Balázs Ferenc Aranyosszék falvaiban tudatosítani akarja: ismerjük meg szülőföldünk, lakóhelyünk értékeit, lehetőségeit, ígéretes távlatát, a természetnyújtotta előnyöktől az ifjúság neveléséig, könyvtárak, művelődési alkalmak szervezéséig és igyekezzünk azokat lépésről lépésre megvalósítani Ő hirtelen sokat akart, csalódnia kellett s nekem, hű olvasójának, hányszor adott munkámban vigasztalást a Balázs Ferenc által leszűrt tanulság: csak az a fejlődés tartós, mely oly észrevétlen, ahogy a fű nő...

Unitárius körünkben Balász Ferencre emlékezve felfelmerül az a kérdés, nem lett volna-e jobb, ha nem él vissza munkabírásával s még ma is közöttünk élne, alkotóereje teljében.

37 éves korában halt meg, tüdőbajban, huszonöt évvel ezelőtt.

Hirtelen égő, nagy lánggal világító testvérünk volt ő, aki szavaival éltetett bennünket az elmúlt nehéz esztendőkben s aki értelmet ad majd azok életének is, akik most indulnak el az unitárius élet Isten-kereső útján.

Sz. Weress Jolán

Unitárius szemmel

Hazai közvéleményünk nagy várakozással tekint a Magyar Szocialista Munkáspárt októberben összeülő nyolcadik kongresszusa elé. Hiszen állami és társadalmi életünk egészét lényegében átfogó kérdésekben foglal állást és hoz majd döntő határozatokat a küszöbönálló kongresszus. A mi egyházi közösségünk mint új jövőt építő népünkkel és hazánkkal szoros egységben élő, annak terveiből, örömeiből és gondjaiból egyedeiben is természetes készséggel részt vállaló szervezet, az eleven érdeklődés érthető izgalmával fordul a nagy jelentőségű irányelvek felé, amelyek mint a „kongresszus nyitánya"-ként a közelmúltban láttak napvilágot.

Az irányelvek elsősorban is hazánknak a jelenlegi nemzetközi helyzetben elfoglalt ismeretes álláspontját körvonalazzák, leszögezvén azt, hogy a békés egymás mellett élésért vívott harc a szocialista tábor külpolitikájának alapja: „A magyar nép cselekvő részese a békéért folyó harcnak, a terebélyesedő béke-világmozgalomnak, amelynek szerepe és hatása állandóan növekszik."

Társadalmi és politikai rendünk fejlődésével kapcsolatosan leszögezik az irányelvek, hogy a szocializmus teljes felépítésének időszakában tovább növekszik az értelmiség szerepe. Mind több az olyan pártonkívüli értelmiségi, aki politikai meggyőződésében, világnézetében szocialista. Kijelölik az irányelvek a gazdasági építőmunka megvalósítandó feladatait is, amelynek élvonalában a mezőgazdasági termelés gyors ütemű fejlesztése áll. Kulturális fejlődésünk eredményeivel kapcsolatosan kiemelik annak jelentőségét, hogy az oktatási reform törvényerőre emelkedése folytán szorosabbá válik az *iskola* és az élet *kapcsolata* is. Az egyetemi és főiskolai oktatás terén a hallgatók számát 1965-re legalább hetvenezerre emelik, s egyben tovább szélesítik azt a rendszert, hogy a főiskolára kerülő hallgatók előzőleg 1—2 évet dolgozzanak. — Felsőoktatási intézményeink száma 86-ra emelkedett. Sorolhatnánk még tovább is az érdekes és beszédes adatokat, de úgy gondoljuk, ennyi is elegendő ahhoz, hogy növekvő bizalommal tekintsünk hazánk és népünk mind szélesebb távlatokban kibontakozó szép és boldog jövője elé.

*

Szocialista mezőgazdaságunk seregszemléje zajlott le szeptember 1-től 23-ig, a 64. országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár keretében, amelyen 134 állami gazdaság és félezernél több termelőszövetkezet mutatta be legszebb terményeit és tenyészállatait. A vásár 50 holdra terjedő területén ez volt szocialista mezőgazdaságunknak első nagyszabású bemutatója „A termelőszövetkezeti rendszer győzelmével megnyílnak a lehetőségek arra — hangoztatta a földművelésügyi miniszter a kiállítást megnyitó beszédében —, hogy biztosabban és gyorsabban haladjunk előre a mezőgazdaság fellendítésének útján." A kiállítás is hangsúlyozza — állapította meg a továbbiakban a miniszter —, hogy ennek egyik elsőrendű fontos feltétele a mezőgazdasági *dolgozók korszerű szakképzettsége.*

A korszerű gazdasági ismeretterjesztés szükségének felismerése indította annak idején unitárius népünket is arra, hogy saját anyagi erőforrásaink felhasználásával egykor unitárius gazdasági szakiskolát állítson föl. — Ez az iskola felekezeti különbség nélkül fölvett hallgatóiból sok értékes szakembert nevelt egykoron a gazdasági élet számára.

*

Megnyitották kapuikat az általános és középiskolák, s mire e sorok napvilágot látnak, a felsőoktatásügyi intézményeinkben is megkezdődött az új tanulmányi év. Szülők, tanulók és pedagógusok egyként érthető érdeklődéssel kattintották föl a rádió gombját szeptember 4-én reggel, hogy meghallgassák a művelődésügyi miniszter tanévnyitó beszédét.

A miniszter közvetlen, meleg hangon szólt különösen az iskola küszöbét először átlépő kis tanulókhoz. A nagyobb tanulókhoz szólva a miniszter az iskolai életközösség alapját a derűs szemléletben, az emberséges magatartásban, *az egymást segítés* gondolatában jelölte meg. Hangoztatta, hogy az ismeretekben hiányosabb tanulókat a jobb készültségűeknek kell türelemmel és megértéssel segíteniük. A miniszter szavait hallgatván, mi, unitáriusok önkéntelenül is azokra a „publicus preaeceptorok"-ra, úgynevezett köztanítókra gondolhattunk, akik egykori tanintézeteinkben az idősebb diákok sorai közül kerültek ki, s vállalták a kisebb diákok tanításának gondját, mindössze emberségből, jó segítő készségből.

A részükre szóló utasítás a köztanító kötelességévé tette többek között, hogy ügyeljen a tanítvány „jó előmenetelére, könyveire, ruhájára, tisztaságára, erkölcsös, becsületes életére, s mindezt nem annyira szavakkal és fegyelmezéssel, mint *inkább példájával.* Mert aki példájával nem tanít, nagyon rosszul tanít". — Figyelemre méltó szavak ezek, amelyek évszázadok folyamán mit sem veszítettek igazságukból, mély erkölcsi tartalmukból és útmutatóul szolgálahatnak napjainkban is.

Első éves vagy...

ugye? — kérdezték, akikkel először találkoztam az intézetben, s én hirtelenében nem is tudtam, hogy mit válaszoljak. Mert nem voltam már első éves, mikor idekerültem, sok dolgot mégis akkor láttam először. És, hogy jól megismerkedhessem mindennel, kicsit első évesnek kellett maradnom.

Új volt a város, amely megérkezésem hajnalán velem ébredt, mintha a vonat verte volna álmából föl. Mikor először kerültem újra szembe vele, kora reggel volt, és zuhogott az eső. Aztán újonnan fedeztem föl napvilágnál, újonnan csöndes őszi délutánokon, de más volt az arca este is.

Óh, persze, új volt az intézet. A várossal régebben találkoztam már — az intézettel most először. Beléptem a kapun. Az épület méltóságteljes volt, de otthonos, mint öreg rokon, ha ismeretlen atyafiság nyitja rá az ajtót. Első este eltévedtem, úgy kellett átkísérjenek a szobámba, nem ismertem ki magam. Lassan aztán bizalmasabban lettünk: az intézet meg én. Én kezdtem kiismerni, ő engedett méltóságából. Néha kacsintott, és elárulta egy-egy kis hibáját. És én hibáival együtt megszerettem.

S így ismerkedtem össze lassan mindenkivel. Szobatársakkal, évfolyamtársakkal, — tanárokkal és kollégákkal együtt élünk itt. Ma már talán nem vagyunk olyan feszesen udvariasak egymáshoz. De tudunk vidáman együtt nevetni.

A legérdekesebb iskola az volt, amikor a gyakorlati szolgálatra mentünk. Megint semmit sem tudtam. Megint első éves lettem. Megint mindent külön kellett magyarázni, egy kicsit borongtam is, mások mosolyogtak. Ők ismerték, hová megyek — én nem. Biztatgattak, bátorítottak, mint az első évest. Jó tanácsokkal láttak el, és megvették helyettem a vasúti jegyet.

Most újra együtt állunk itt a folyosón és — bár egymás előtt is szégyelljük, — izgulunk. Vizsgázunk együtt: Ők és én. Ők: abból, amiből — én negyedéves fejjel, de első éves, szorongó szívvel. Bátorítanak, vagy elrémítenek, s én nevetve legyintek, de belül minden szavukat komolyan veszem. S aztán ha a vizsgáról kijöttem, fekete ruhában, piros arccal, fölszabadultan nevetünk össze: Ők meg én. És tudjuk: most már csakugyan összetartozunk.

Kolozsvár.

Kozma Tamás

EMLÉKEIMBŐL

„Az igaznak emlékezete áldott"
Példabeszédek X. 7.

Az alábbi sorok Perczelné Kozma Flórának, a nők egyenjogúsításáért indított küzdelem egykori neves előharcosának, az unitárius nőmozgalom kimagasló vezéregyéniségének emlékét idézik, a gyermeki hála keresetlen, egyszerű szavaival.

Sebesen szállnak az évek. Idestova 37 éve, hogy elköltözött a drága lélek. Alakja lassanként eltűnik az elmúlt évek homályában, s csak kevesen vagyunk már, akik közelről ismerhettük őt. Gyújtsuk hát meg az emlékezés lángját, hogy annak fényénél láthassuk a legjobb édesanya csendes munkálkodását a családi körben és a társadalom életében.

*

Négyen voltunk testvérek, mind a négyünket egyformán szerettek szüleink, de engem mint legkisebbet többet dédelgettek. Talán azért, mert fizikailag leggyengébb voltam.

Első gyermekéveimet a Múzeum utca 9. számú házban töltöttem, onnan költözötünk át az Alkotmány utcai lakásba, ahol csaknem 20 évig laktunk. Családi otthonunkat csodálatos módon töltötte be a zene kultusza. Első benyomáson az életből, mikor édesanyám mindnyájunkat lefektetett, a petróleumlámpát eloltotta, a kis mécsest meggyújtotta, azután csendesen távozva a másik szobában halkan zongorázni kezdett. Apánk is nagy zenekedvelő volt, s egyetlen este sem telt el zeneszó nélkül. Félálmosan szenderedve, a hanghullámok beleszövődtek gyermekes álmainkba, s így valósággal tündérországba képzeltük magunkat. Még most is úgy érzem, hogy a zene szárnyalása viszi a lelkeket magasabb régiókba, Isten zsámolya elé.

*

Tíz éves voltam, mikor édesanyám megkezdte közéleti szereplését (1901). Testvéreim akkor már nagylányok voltak. Nagyanyám Flóra testvéremet avatta be a háztartás titkaiba, hogy édesanyám mentesítve legyen, s teljes erővel szentelhesse idejét írói tevékenységének. Mi kisebb lányok itt is, ott is segítettünk, ahol éppen szükség volt reánk. 12 éves koromban „titkára" lettem szüleimnek. Anyám felolvasásait és újságcikkeit is én másoltam. Hasznos és élvezetes foglalkozás volt és sokat tanultam belőle.

Édesanyám vallásos és irodalmi munkássága egyre jobban kiteljesedett és a szociális munkával érte el tetőpontját. Szerintem, ha *csak* elméleti teoretikus munkás lett volna, úgy valóban csak „zengő érc és pengő cimbalom" maradt volna az a sok szép törekvés. De édesanyám össze tudta egyeztetni az elméletet a gyakorlati élettel, s különösen itt, falusi otthonunkban talált tág teret a szociális munkára.

*

A század elején még igen hátra maradt a népművelés ügye. Édesapám létesítette 1908-ban falunkban, Baracskán az első olvasókört. Gazdasági könyvekkel, jó folyóiratokkal látta el a falut. Anyám gondoskodott az irodalmi művek terjesztéséről. Megszervezték a Fejér megyei Irodalmi és Közművelődési Egyletet, melynek Bicskén volt a székhelye, a baracskai olvasó kör ennek fiókja volt. Csekély évi tagdíj mellett a falubeliek örömmel támogatták ezt a kezdeményezést. Különösen téli estéken volt látogatott az olvasó kör.

*

Még most is csodálattal gondolok arra, milyen sokoldalú is volt édesanyám tevékenysége, milyen harmónikusan tudta a látszólag ellentétes irányzatokat egymással összeegyeztetni, kiegyenlíteni. Nagyobb súlyt helyezett a gyökeres társadalmi reformokra, s ezért sürgette a szociális újításokat minden téren. Sajnos, nem sok megértésre talált. Ennek ellenére bátor előharcosa volt a békemozgalomnak, és a nőemancipációnak. Elsősorban családanya volt, de ugyanakkor meggyőződéses feminista.

Lelki alkata szerint szabad gondolkodó, s egyben Jézus tanításainak leghívebb követője. Nemzeti érzésű, de élesen elítéli a sovinizmust, s egyben minden nemzetközi mozgalmat lelkesen támogat, amely magyar népünket előbbre viheti a haladás útján. Modern gondolkodású a szó legnemesebb értelmében, de kegyelettel őrzi a nemzeti hagyományokat. Irodalmi működése 1901-ben kezdődött és 1913-ig megszakítás nélkül foglalkozott írással.

*

1910—25-ig a falu népének körében keresett és talált elfoglaltságot. Agilis természete nem tudott nyugodni. Minden érdekelte, ami népünk művelődését előbbre viszi. Részt vett a népiskola ismeretterjesztő előadásain és szívesen ült le ő maga is az előadóasztalhoz. 1923. március 15-én a Petőfi centennáriummal kapcsolatosan zenés kultúrestét rendeztünk, aminek különösen megörültek a baracskaiak, mert azelőtt ilyesmit nemigen hallottak. Ez alkalommal is édesanyám tartotta az ünnepi előadást. Itt kell megemlékeznem „Felolvasások és közlemények" című munkájáról is, amelynek első kötete 1908-ban, második kötete pedig 1915-ben került ki a sajtó alól.

1925. december 20-án, vasárnap volt utoljára a faluban. A községi óvoda karácsonyi ünnepélyére ment Márta testvéremmel. A kis óvodások műsora épp úgy érdekelte, mint valamikor a fővárosi körök kultúrprogramja. Másnap rosszul érezte magát, az orvos megállapítása szerint tüdőgyulladás lépett föl, s kilenc nap múlva, szilveszter éjjelén örökre itthagyott bennünket.

A betegség első napjaiban még eszméleténél volt, s előkészített a közeli búcsúra. Jól emlékszem figyelmeztető szavaira: „Te most egyedül maradsz, de ne félj, Isten veled lesz". Ez a biztatás nagy erősség volt számomra a megpróbáltatások idején.

Egy este sokáig nem tudtam aludni. Szokásom szerint a Zsoltárok könyvében olvastam. Édesanyám a másik szobából átszól: „Olga, nem alszol?" „Olvasok — feleltem —, „a 118. Zsoltárt". „Olvass hangosan, hogy én is hallhassam". Kérésére fennhangon kezdtem olvasni, s mikor a 17. vershez érek: „nem haltam meg hanem élek és hirdetem az Úrnak dolgait" — megszakítva az olvasást, örvendezve mondom: „Lássa anyám, meg fog gyógyulni nem kell búsulni". Erre anyám halkan felnevet „Szegény leány, nem is tudod, mit olvastál. Ez lesz a gyászjelentésen."

Halála után felbontva azt a borítékot, mely utolsó rendelkezéseit tartalmazta, megtaláltuk a gyászjelentés fogalmazványát ezzel az idézettel a 118. Zsoltárból. Néhai Józan vikárius úr is ezzel az igével búcsúztatta a baracskai temetőben.

Perczel Olga

PÉTERFI JÚLIA

Egyházunk idősebb nemzedéke előtt e gyászkeretbe vont név olvastán egy szelíd mosolyú, de erélyt és mély értelmet sugárzó tekintet emléke merül föl. Péterfi Júlia egykori nőszövetségünk szervezetének *szíve* volt. Központi motor, irányító erő, aki szinte *személytelenül* fáradozott e szép és nemes hivatású egyháztársadalmi közösségben. Titkári tevékenysége mindenkor áldásos *hatásában* mutatkozott, sohasem annak külső körülményeiben. Hivatása szerint egykor pedagógus volt. Példamutató életének szellemében és gyakorlatában maga a hivatástudattól fűtött pedagógia öltött testet. Hajdani tanítványainak koporsójára ömlő könnyei bizonyították legjobban ezt. Amilyen zajtalan volt élete, olyan volt távozása is. Tiszta lényének áldott emléke fénylő árnyékként él továbbra is mindazok lelkében, akik tisztelték, szerették életében és áldják haló poraiban. Hamvasztás előtti búcsúztatása a rákoskeresztúri temetőben volt. Pethő István püspöki helynök szolgálatával.

(ny)

AZ EVANGÉLIUM FÉNYÉNÉL...

46. Zsolt. 1—12.

A zsoltárok az ó-testamentumi zsidó nép vallásos érzésének legjellegzetesebb és legszebb megnyilatkozásai. A 46. zsoltár, alig 12 versével Isten fönségének magatartását szolgálja. Az író Istent oltalomnak és erős várnak mondja, aki biztos segítség a nyomorúság idejében. A Zsoltár refrénje pedig a vallásos lélek boldog kinyilatkoztatása, amely arról szól, hogy az Isten velünk van s Ő a mi menedékünk. A zsoltár írójának megállapítása pozitív állásfoglalása Izrael Istene mellett. Ebben az időben Isten léte, vagy nem léte még nem képez általános problémát. A kérdés mindössze ennyi: ki az igaz Isten? Az-e, aki Izraelt segíti, vagy azok a különböző néven ismert istenek egyike, akiknek segítségére a körülöttük és a közöttük élő népek alapozzák jövőjüket? Mi, mint minden Istenre vonatkozó kérdésben, itt is a názáreti Jézusra hívjuk föl a figyelmet, aki Istent kiemeli a nemzeti korlátok közül s azt a szeretetben megnyilatkozó egyetemes jellegű Édesatyának mondja. Gondviselőnknek, akit lélekben és igazságban kell imádni.

Volt a keresztény teológiának egy irányzata, amely mindenben Istenre hívta föl a figyelmet. A természet megnyilatkozásaiban, a keletkezésben és az elmúlásban, ok és az okozat közti viszonyban. Ezzel lényegében azt akarta elérni, hogy az ember elégedjen meg azzal, amit lát, tud és érez, — azaz maradjon meg az önmaga által fölállított korlátok között. Ne kutasson és ne vizsgálódjon — hirdette —, mert ez ellenkezik Isten akaratával. Ezzel szembefordult Jézussal, aki eképpen szólt: „Legyetek tökéletesek, miként mennyei Atyátok is tökéletes." Mi, unitáriusok a teológiának ezt az álláspontját nem tettük magunkévá. Már 400 éve küzdünk azért, hogy a hit területén is a szabad kutatás és a vizsgálódás elérhető legyen. Így jutottunk el azzal a Jézuséval is azonos nézethez, hogy Istennel bármikor és bárhol, minden közbenjáró nélkül találkozhatunk. Azaz, bármikor kapcsolatot létesíthetünk Vele. Megtalálhatjuk imánkban, munkánkban, sikereinkben.

Unitárius Egyházunkban bevett szokás, hogy szeptember utolsó vasárnapján hálaadó istentiszteletet tartunk. Hogy miért adunk ezen a napon hálát Istennek? Elsősorban azért, mert állandóan velünk van. Jézus ezzel a tudattal indult el Isten országa megalapozására. Ebből merített erőt a megpróbáltatás óráiban s ezzel a tudattal halt meg a keresztfán, Ezt érezte egyházalapító nagy püspökünk, Dávid Ferenc, amikor a dévai börtön falára írta emlékezetes szavait: „A pápák kardja, a kereszt, semmi sem képes az igazságot útjában föltartóztatni." És mi is állandóan érezzük Isten velünk létét. Ebből következtetünk arra, hogy Ő segít hozzá a mindennapi kenyér megszerzéséhez. Érdekes a mózesi könyv írójának meglátása, — amely szerint Isten a kenyér megszerzéséért vívott küzdelemmel átkot bocsát az emberre. A mi meggyőződésünk szerint azonban a kenyér és az érte végzett munka nem átok, hanem áldás. Kifejezője az Isten és az ember állandó találkozásának. Gondoljunk csak a pusztai megkísértésre, ahol a kísértő azt kívánja, hogy változtassa Jézus a köveket kenyérré. De a fölhívás elutasításra talál s Jézus kijelenti, hogy nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Isten igéjével is. Ezzel arra figyelmezetet, hogy a léleknek is táplálékra van szüksége s annak elnyeréséért is hálával tartozunk Istennek. Az emberiség vérontásai arra vezethetők visszza, hogy megfeledkezünk a jézusi igazságról, hogy „nemcsak kenyérrel él az ember" s a kövekből is kenyeret akar varázsolni.

— Vajon mikor érkezünk el az élet megbecsülésének csúcsára, ahol nem a tömegpusztító fegyverek tökéletesítése a fő cél, hanem, hogy meglegyen mindenkinek a mindennapi kenyere s azért felébredjen az Isten iránti hála érzése.

A mindennapi kenyér mellett Isten velünklétét a világban végbemenő eseményekben is érezzük. Érezzük hiábavalónak bizonyult aggódásainkban, gyötrelmeinkben, existenciális problémáinkban s fejet hajtunk Jézus előtt, aki így szólt: „Mit aggodalmaskodtok a holnapért? Avagy az aggodalommal megnövelhetitek-e csupán egyetlen arasszal termeteteket? Nézzétek inkább az ég madarait — mondja — más helyen —, nem vetnek és nem aratnak, csűrökbe sem gyűjtenek és Isten mégis gondot visel rájuk. Vagy nézzétek a mezei liliomokat, nem szőnek és nem fonnak és mégis, szebben öltözködnek, mint Salamon minden dicsőségében. Ne aggodalmaskodjatok hát, mert ezt a pogányok teszik. A ti mennyei Atyátok tudja, hogy mire van szükségetek. „Keressétek az Ő országának igazságait s minden egyebet megad néktek." És ezért is hálát adunk Istennek. A zsoltáríró szerint Isten — velünk van. Ha ez az érzés minden emberben tudatossá válna, akkor az ember embertársában a testvért, Istenben gondviselőjét, az életben pedig a legnagyobb értéket szemlélné. Isten velünklétének tudata szüntetné meg a világban uralkodó ellentéteket, feloldaná a feszültséget s arra ösztönözne mindenkit, hogy egyetértésben, békességben és szeretetben éljen.

A 46. zsoltár írója mondanivalójával Isten velünklétét kívánja tudatosítani. Adja Isten, hogy szavai életünk tökéletesedését eredményezzék s mi is azt érezzük, amit Ő érzett. Akkor elmondhatjuk ma is, hogy „Isten a mi oltalmunk és — erősségünk s biztos segítség a nyomorúságban. Ezért nem félünk, ha eltávoznék is a föld s a hegyek a tengerbe omlanának. Zúghatnak és tajtékozhatnak a hullámok, hegyek rendülhetnek meg háborgásától. Nemzetek zajonghatnak, országok mozoghatnak, de Isten velünk van"!

Amen.

Kelemen Miklós lelkész

Külföldi egyházi hírek

AZ UNITÁRIUS UNIVERSALISTA TÁRSULAT a közelmúltban Washingtonban tartott első közgyűléséről meleg sorokban üdvözölte egyházunkat.

DR. H. FABER az I. A. R. F. nemrégen választott elnöke orvosai tanácsára elnöki tisztségéről lemondott. H. J. Wytemát Alkmaar holland város polgármesterét jelölték a Szabadelvű Keresztények Világszövetségének elnökéül. Dr. Fabert a Szövetség Végrehajtó Bizottsága tagjává választotta, mert a Nemzetközi Vallásos mozgalmak terén szerzett közel 30 éves gazdag tapasztalatait a Szövetség nem tudja nélkülözni. Dr. Faber egészségi állapota miatt feleségével együtt az ősz folyamán Budapestre tervezett látogatása őszinte sajnálatunkra elmarad.

A *„The Inquirer"* az angol unitáriusok közkedvelt vallásos heti folyóirata júliusban ünnepelte megjelenésének 120. évfordulóját. Az ünnepi évforduló alkalmából a szerkesztőség külön mellékletet adott ki. Négy lelkész: Vallana, Findlow, Downing és Garing kerekasztal konferencia szerű érdekes elmélkedését közli az ünnepi szám: „Miért vagyunk mi unitáriusok és unitárius gyülekezetek pásztorai" címmel. Mi is örömmel csatlakozunk az ünneplők táborához és a jeles folyóirat szerkesztőségének és munkatársainak további sikereket kívánun.

Házasság

SZOKOLAY REKA és Ütő Endre énekművész, budapesti gyülekezetünk ismert népszerű, fiatal tagjai Nagy Ignác utcai templomunkban házasságot kötöttek. Az esketési szertartást R. Filep Imre ek. főjegyző, budapesti lelkész végezte.

RUPP MÁRIA GABRIELLA és *FODOR ÁRPÁD* július 28-án pestlőrinci templomunkban örök hűséget esküdtek egymásnak, Huszti János helybeli lelkész szolgálatával.

GYÖRFI RÉKA és Kühner László Ödön július 23-án Nagy Ignác utcai templomunkban házasságot kötöttek. Az esketési szertartást a menyasszony édesapja Györfi István lelkész végezte.

MAROSSY LENKE és Ferenczi Sándor augusztus 28-án a Nagy Ignác utcai templomban tartották esküvőjüket. Az esketési szertartást Pethő István püspöki helynök végezte.

VERESS IRMA és Nyiredy Zsolt laboratórium vezető biológus szeptember 8-án a Nagy Ignác utcai templomunkban házasságot kötöttek, Pethő István püspöki helynök szolgálatával. Áldott, boldog életet kívánunk az ifjú pároknak.

AZ EVANGÉLIUM FÉNYÉNÉL...

46. Zsolt. 1—12.

A zsoltárok az ó-testamentumi zsidó nép vallásos érzésének legjellegzetesebb és legszebb megnyilatkozásai. A 46. zsoltár, alig 12 versével Isten fönségének magatartását szolgálja. Az író Istent oltalomnak és erős várnak mondja, aki biztos segítség a nyomorúság idejében. A Zsoltár refrénje pedig a vallásos lélek boldog kinyilatkoztatása, amely arról szól, hogy az Isten velünk van s Ő a mi menedékünk. A zsoltár írójának megállapítása pozitív állásfoglalása Izrael Istene mellett. Ebben az időben Isten léte, vagy nem léte még nem képez általános problémát. A kérdés mindössze ennyi: ki az igaz Isten? Az-e, aki Izraelt segíti, vagy azok a különböző néven ismert istenek egyike, akiknek segítségére a körülöttük és a közöttük élő népek alapozzák jövőjüket? Mi, mint minden Istenre vonatkozó kérdésben, itt is a názáreti Jézusra hívjuk föl a figyelmet, aki Istent kiemeli a nemzeti korlátok közül s azt a szeretetben megnyilatkozó egyetemes jellegű Édesatyának mondja. Gondviselőnknek, akit lélekben és igazságban kell imádni.

Volt a keresztény teológiának egy irányzata, amely mindenben Istenre hívta föl a figyelmet. A természet megnyilatkozásaiban, a keletkezésben és az elmúlásban, ok és az okozat közti viszonyban. Ezzel lényegében azt akarta elérni, hogy az ember elégedjen meg azzal, amit lát, tud és érez, — azaz maradjon meg az önmaga által felállított korlátok között. Ne kutasson és ne vizsgálódjon — hirdette —, mert ez ellenkezik Isten akaratával. Ezzel szembefordult Jézussal, aki eképpen szólt: „Legyetek tökéletesek, miként mennyei Atyátok is tökéletes." Mi, unitáriusok a teológiának ezt az álláspontját nem tettük magunkévá. Már 400 éve küzdünk azért, hogy a hit területén is a szabad kutatás és a vizsgálódás elérhető legyen. Így jutottunk el azzal a Jézuséval is azonos nézethez, hogy Istennel bármikor és bárhol, minden közbenjáró nélkül találkozhatunk. Azaz, bármikor kapcsolatot létesíthetünk Vele. Megtalálhatjuk imánkban, munkánkban, sikereinkben.

Unitárius Egyházunkban bevett szokás, hogy szeptember utolsó vasárnapján hálaadó istentiszteletet tartunk. Hogy miért adunk ezen a napon hálát Istennek? Elsősorban azért, mert állandóan velünk van. Jézus ezzel a tudattal indult el Isten országa megalapozására. Ebből merített erőt a megpróbáltatás óráiban s ezzel a tudattal halt meg a keresztfán. Ezt érezte egyházalapító nagy püspökünk, Dávid Ferenc, amikor a dévai börtön falára írta emlékezetes szavait: „A pápák kardja, a kereszt, semmi sem képes az igazságot útjában föltartóztatni." És mi is állandóan érezzük Isten velünk létét. Ebből következtetünk arra, hogy Ő segít hozzá a mindennapi kenyér megszerzéséhez. Érdekes a mózesi könyv írójának meglátása, — amely szerint Isten a kenyér megszerzéséért vívott küzdelemmel átkot bocsát az emberre. A mi meggyőződésünk szerint azonban a kenyér és az érte végzett munka nem átok, hanem áldás. Kifejezője az Isten és az ember állandó találkozásának. Gondoljunk csak a pusztai megkísértésre, ahol a kísértő azt kívánja, hogy változtassa Jézus a köveket kenyérré. De a fölhívás elutasítására talál s Jézus kijelenti, hogy nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Isten igéjével is. Ezzel arra figyelmezetet, hogy a léleknek is táplálékra van szüksége s annak elnyeréséért is hálával tartozunk Istennek. Az emberiség vérontásai arra vezethetők vissza, hogy megfeledkeztünk a jézusi igazságról, hogy „nemcsak kenyérrel él az ember" s a kövekből is kenyeret akar varázsolni.

— Vajon mikor érkezünk el az élet megbecsülésének erkölcsére, ahol nem a tömegpusztító fegyverek tökéletesítése a fő cél, hanem, hogy meglegyen mindenkinek a mindennapi kenyere s azért felébredjen az Isten iránti hála érzése.

A mindennapi kenyér mellett Isten velünklétét a világban végbemenő eseményekben is érezzük. Érezzük hűbelvalónak bizonyult aggódásainkban, győzelmeinkben, existenciális problémáinkban s fejet hajtunk Jézus előtt, aki így szólt: „Mit aggodalmaskodtok a holnapért? Avagy az aggodalommal megnövelhetitek-e csupán egyetlen arasszal termeteteket? Nézzétek inkább az ég madarait — mondja — más helyen —, nem vetnek és nem aratnak, csűrökbe sem gyűjtenek és Isten mégis gondot visel rájuk. Vagy nézzétek a mezei liliomokat, nem szőnek és nem fonnak és mégis, szebben öltözködnek, mint Salamon minden dicsőségében. Ne aggodalmaskodjatok hát, mert ezt a pogányok teszik. A ti mennyei Atyátok tudja, hogy mire van szükségetek. „Keressétek az Ő országának igazságait s minden egyebet megad néktek." És ezért is hálát adunk Istennek. A zsoltáríró szerint Isten — velünk van. Ha ez az érzés minden emberben tudatossá válna, akkor az ember embertársában a testvért, Istenben gondviselőjét, az életben pedig a legnagyobb értéket szemlélné. Isten velünklétének tudata szüntetné meg a világban uralkodó ellentéteket, feloldaná a feszültséget s arra ösztönözne mindenkit, hogy egyetértésben, békességben és szeretetben éljen.

A 46. zsoltár írója mondanivalójával Isten velünklétét kívánja tudatosítani. Adja Isten, hogy szavai életünk tökéletesedését eredményezzék s mi is azt érezzük, amit Ő érzett. Akkor elmondhatjuk ma is, hogy „Isten a mi oltalmunk és — erősségünk s biztos segítség a nyomorúságban. Ezért nem félünk, ha eltávoznék is a föld s a hegyek a tengerbe omlanának. Zúghatnak és tajtékozhatnak a hullámok, hegyek rendülhetnek meg háborgásától. Nemzetek zajonghatnak, országok mozoghatnak, de Isten velünk van"!

Ámen.

Kelemen Miklós lelkész

külföldi egyházi hírek

AZ UNITÁRIUS UNIVERSALISTA TÁRSULAT a közelmúltban Washingtonban tartott első közgyűléséről meleg sorokban tudósította egyházunkat.

DR. H. FABER az I. A. R. F. nemrégen választott elnöke orvosi tanácsra elnöki tisztségéről lemondott. H. J. Wyteman Alkmaar holland város polgármesterét jelölték a Szabadelvű Keresztények Világszövetségének elnökéül. Dr. Faber a Szövetség Végrehajtó Bizottsága tagjává választotta, mert a Nemzetközi Vallásos mozgalmak terén szerzett közel 30 éves gazdag tapasztalatait a Szövetség nem nélkülözheti. Dr. Faber egészségi állapota miatt feleségével együtt az ősz folyamán Budapestre tervezett látogatása ezúttal sajnálatunkra elmarad.

A *„The Inquirer"* az angol unitáriusok közkedvelt vallásos heti folyóirata július 18-án ünnepelte megjelenésének 120. évfordulóját. Az ünnepi évforduló alkalmából a szerkesztőség külön mellékletet adott ki. Négy lelkész: Wallace, Findlow, Downing és Garing karcsú konferencia szerű érdekes elmélkedését közli az ünnepi szám: „Miért vagyunk mi unitáriusok és unitárius gyülekezetek pásztorai" címmel. Mi is örömmel csatlakozunk az ünneplők táborához és a jeles folyóirat szerkesztőségének és munkatársainak további sikereket kívánunk.

Házasság

SZOKOLAY REKA és *Dr. Ott Endre* énekművész, budapesti gyülekezetünk ismert népszerű, fiatal tagjai Nagy Ignác utcai templomunkban házasságot kötöttek. Az esketési szertartást B. Filep Imre ek. főjegyző, budapesti lelkész végezte.

RUPP MÁRIA GABRIELLA és *FODOR ÁRPÁD* június 28-án pestújhelyi templomunkban örök hűséget esküdtek egymásnak. Husz János helybeli lelkész szolgálatával.

GYÖRFI REKA és *Kilmer László* Gödön június 22-én Nagy Ignác utcai templomunkban házasságot kötöttek. Az esketési szertartást a menyasszony édenapja, Györfi István lelkész végezte.

MAROSSY LENKE és *Ferenczi Sándor* augusztus 29-én a Nagy Ignác utcai templomban tartották esküvőjüket. Az esketési szertartást Pethő István püspöki helynök végezte.

VERESS IRMA és *Nyiredy Zsolt* laboratórium vezető biológus szeptember 8-án a Nagy Ignác utcai templomunkban házasságot kötöttek. Pethő István püspöki helynök szolgálatával. Áldott, boldog életet kívánunk az ifjú pároknak.

HIREK

SZEPTEMBER 30-ÁN vasárnap templomainkban az őszi hálaadó istentisztelet alkalmából úrvacsoraosztás lesz. Felkérjük kedves híveinket, hogy adományaikkal járuljanak hozzá az Úrasztalának megterítéséhez.

FŐTISZTELENDŐ DR. KISS ELEK unitárius püspök Kolozsvárról családi látogatáson Budapesten tartózkodott. Ez alkalomból szeptember 2-án Hőgyes Endre utcai templomunkban istentiszteleti szolgálatot végzett. A 16. számú egyházi ének elhangzása után a főpásztor magasszárnyalású fohászt mondott, majd Márk 12, 30—31. és Máté 5. rész 48. alapján tartott prédikációt.

Széles távlatú beszédében vázolta az emberi világ természettudományos fejlődésének útját, majd rámutatott arra, hogy Jézus az igazi optimista világszemlélet prófétája volt és e derűlátásnak vagyunk mi, a világ unitáriusai igazi örökösei. Az élet, a földi világ, nem a szenvedések völgye mint sok vallás apostola hirdette, hanem az állandó emberi fejlődés, tökéletesedés örömteljes színhelye. A beszéd rendkívüli mély hatást tett a templomot színültig megtöltő gyülekezetre. — A prédikáció elhangzása után Pethő István püspöki helynök köszöntötte a világ „egyedüli unitárius főpásztor"-át, aki meghatott hangon mondott köszönetet. Az istentisztelet a 213. számú énekkel fejeződött be. Istentisztelet után a püspök a gyülekezeti teremben barátságos hangú beszélgetést folytatott a gyülekezet tagjaival, akik nagy szeretettel vették körül a főpásztort. Hazatérő útjára a jó Isten áldását kérjük.

PETHŐ ISTVÁN püspöki helynök családi látogatáson három hétig a Román Népköztársaságban tartózkodott.

DR. GÁLFALVI ISTVÁN ek. főgondnok hosszabb betegségéből felépült. Áldassék az Úr neve érte.

DR. ZSAKÓ ISTVÁN egyházköri tanácsos, ny. igazgató-főorvos a neves pszichiáter, a közelmúltban töltötte be életének 80 évét. A nevezetes évforduló alkalmából Egyházköri Tanácsunk levélben üdvözölte Zsakó atyát, akit számosan kerestek föl köszöntő soraikkal. — Az ünnepelt, az utóbbi időben különösen az orvostörténeti kutatások terén mozgó tudományos munkássága mellett, unitárius egyháztörténelmünkre vonatkozó adat gyűjtésével kapcsolatosan évtizedek óta fáradhatatlanul buzgó és áldozatos tevékenységet fejt ki. Zsakó testvérünknek továbbra is jó egészséget és töretlen munkakedvet kívánunk.

50 éves érettségi találkozóra gyültek össze az 1911—12 tanévben a kolozsvári v. főgimnáziumban végzett véndiákok családtagjaikkal együtt. Délelőtt 10 órakor Hőgyes Endre utcai templomunkban istentiszteleten vettek részt. A szószéki szolgálatot Pethő István püspöki helynök végezte, aki fölemelő beszédében idézte föl az elmúlt fél évszázad emlékeit. Istentisztelet után, a véndiákok és családtagjaik, közel ötvenen, a gyülekezeti teremben közösen vettek részt, amelynek során S. Nagy László egyházi tanácsos, véndiák versben köszöntötte az egybegyülteket, majd dr. Nyiredi Géza egyházi titkár vetett visszapillantást az elmúlt 50 év eseményeire és áldozott az elhúnyt tanárok és diáktársak emlékének. Az ebéd során felszólalt Gyallay Domokos, a jeles író, a főgimnázium egykori tanára is. Részt vett az ünnepségen Kovács Kálmán tanár özvegye, akinek férje az első gimnáziumi osztálytól az érettségig volt az egybegyűlt véndiákok szeretett osztályfőnöke és latin tanára. A véndiákok kedves hangulatban a késő délutáni órákig voltak együtt.

SEBESTYÉN ISTVÁNNÉ, a Hőgyes Endre utcai székház felügyelője, a népszerű „Rebi" a közelmúltban töltötte be ebbeli szolgálatának negyedszázadát. A jó barátok, ismerősök szerencsekívánataikkal keresték föl a jubilánst. Mi is őszinte szívből csatlakozunk az üdvözlőkhöz és lapunk hűséges olvasójának és támogatójának életére Isten áldását kérjük.

ESPERESI VIZSGÁLATOT tartott Pethő István esperes-püspöki helynök Dr. Nyiredy Géza egyházi titkár társaságában Hódmezővásárhelyen és Szegeden. A szószéki szolgálatot mindkét helyen a püspöki helynök végezte. Hódmezővásárhelyen megkeresztelte Kiss Imre atya Imre nevű fiát.

TÓFALVI SÁNDOR egyházköri tanácsos testvérünknek a Néprajzi Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézet által meghirdetett, országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatra beküldött 1. Korond, 2. Moldvai emlékek című pályamunkáit a bíráló bizottság jutalommal tüntette ki. Testvérünknek gratulálunk és további sikereket kívánunk.

EGYHÁZKÖRI TANÁCSUNK legutóbbi ülésén nyolcezer forint segélyt és kétezer forint kölcsönt szavazott meg a hódmezővásárhelyi templom rendbehozatalára. A helyreállítási munkákat nagy részben már végrehajtották.

KELEMEN MIKLÓS hódmezővásárhelyi lelkész és felesége házasságát az Isten kisleánnyal áldotta meg. A boldog szülőknek szívből gratulálunk, a kis újszülöttre Isten áldását kérjük.

ÜTŐ ENDRE, a gyülekezeti összejövetelekről jól ismert, népszerű énekművész testvérünk részt vett a genfi és münchení nemzetközi versenyen. A versenyre induló művész társaival együtt augusztus 31-én nagysikerű hangversenyt adott a Semmelweis utcai kamarateremben a filharmónia rendezésében.

AZ UNITÁRIUS IMAKÖNYV a legkedvesebb ünnepi ajándék. Kapható a lelkészi hivatalban, valamint az Egyházköri Tanács irodájában. Ára 15 Ft.

KÉRJÜK KEDVES ELŐFIZETŐINKET, hogy esetleges hátralékaikat az 50.561 számú csekkszámlára befizetni szíveskedjenek.

A SZÉKELYKERESZTÚRI volt gimnázium egykori növendékei, iskolatársi és érettségi találkozót rendeztek a budapesti egyházközség Nagy Ignác utcai székházának gyülekezeti termében szeptember 8-án. A találkozót a 40 évvel ezelőtt érettségizettek csoportja rendezte. Az összejövetelt szeretet-vendégség keretében vacsora követte. A székelykeresztúri gimnázium egykori öreg tanárainak — köztük a 99 éves Lőrinczi István köszöntését, fia Lőrinczi Zoltán tanár atyánkfia tolmácsolta. A rendkívüli meleg baráti hangulatban lefolyt találkozó résztvevői szeptember 9-én vasárnap délelőtt a Nagy Ignác utcai templomban ünnepi istentiszteleten vettek részt, amelyen R. Filep Imre budapesti lelkész, ek. főjegyző hirdette az igét.

FELHÍVJUK OLVASÓINK figyelmét, hogy a lelkészi nyugdíjalapra szánt szíves adományaikat a 221.374—VIII. számú csekkszámlára fizessék be. Kiadóhivatalunk kérésre befizetési lapokat küld.

KOZMA TAMÁS atyánkfia a Román Népköztársaságban a kolozsvári Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézetben június 20-án kitűnő minősítéssel abszolváló végbizonyítványt szerzett. „A Jézus kutatás kérdései" címmel az újszövetségi teológia tárgyköréből államvizsgai dolgozatot nyújtott be, amelynek alapján ugyancsak kitűnő eredménnyel tette le az államvizsgát. Ifjú atyánkfiának szeretettel gratulálunk.

UNITÁRIUS VALLÁSOS FELÓRÁT közvetít a Petőfi rádió november 11-én. Szolgál: Szász János polgárdi lelkész. Szeptember 16-án *Huszti János* pestlőrinci lelkész végzett rádión közvetített szolgálatot.

HALOTTAINK

Özv. Gergely Sándorné hittestvérünk Debrecenben elhúnyt. Benne debreceni egyházközségünk egyik legáldozatosabb lelkű hívét vesztette el. Az elhúnyt az egykori debreceni unitárius Nőegyletben annak idején jelentős emberbaráti tevékenységet fejtett ki. Halálát: leányai Gergely Erzsébet és Gergely Ilona debreceni egyházközségünk buzgó tagjai gyászolják. A gyülekezet tagjainak mély részvéte mellett a debreceni temetőben helyezték örök nyugalomra, Pethő István püspöki helynök szolgálatával.

Kálóczy Istvánné testvérünk Rákosszentmihályon meghalt. A rákoskeresztúri temetőben helyezték örök nyugalomra Bencze Márton lelkész szolgálatával.

Özv. Balogh Mártonné, Bajka Ilona 71 éves korában meghalt. A kispesti temetőben kísérték utolsó útjára, Huszti János pestlőrinci lelkész szolgálatával. Balogh Miklós és Balogh Béla atyái édesanyjukat gyászolják az elhúnytban.

Táborosi János ny. MÁV állomáselőljáró életének 75 évében meghalt. Temetésén a vigasztaló igét Pethő István püspöki helynök hirdette.

Kovács Sándor atya életének 40 évében Budapesten elhúnyt. Felesége és két fiúgyermeke gyászolja. Hamvasztás előtti búcsúztatása a farkasréti temetőben volt Bencze Márton lelkész szolgálatával. Véndiák társaival való találkozásának küszöbén ragadta el a halál, akiknek érkezését pedig reménykedéssel várta.

Özv. Stary Róbertné, Molnár Anna, 91 éves korában Csepelen meghalt. Az elhúnyt néhai Molnár János egykori ádámosi lelkész leánya volt. Özv. Szabady Antalné csepeli presbiter testvérünk édesanyját gyászolja az elhúnytban. A csepeli köztemetőben helyezték örök nyugalomra Huszti János pestlőrinci lelkész szolgálatával.

Bíró Tamás ny. pénzügyőr életének 79 évében Érdligeten elhúnyt. A rákoskeresztúri temetőben kísérték utolsó útjára. A temetési szertartást Pethő István püspöki helynök végezte.

Tóth Kálmán egyetemi könyvtárigazgató (Kolozsvár a Fekete tenger melletti üdülése közben tragikus hirtelenséggel meghalt. A tudomány egyik kitűnő művelőjét veszítette el, akiben Gál Anna, néhai dr. Gál Kelemen leánya férjét gyászolja.

Dr. Elekes Domokos volt egyházi főgondnok 73 éves korában (Székelykeresztúron) elhúnyt. Érdemeinek méltatására visszatérünk.

„Ime, ti veletek vagyok, minden napon a világ végezetéig" (Máté 28:20)

Lelkészi Nyugdíjalapra az alábbi adományok érkeztek: Gyárfy Béla 25, Marossy László, Marossy Zoltán és Marossy Lenke 25—25 Ft, Dr. Kovács Károly 50, Szabó Sándorné 20.— Nyuzó Gyuláné 10.— dr. Nyiredy János 30.— Páll Miklósné 2.— Prág Jenőné 5.— Páll Miklós 2.— Weltin Józsefné Páll Mária 6.— Szőke Gergely 8.— Dr. Kiss Éva 100.— dr. Salacz Aladárné 5.— Szigethy Gyuláné 25.— Gergely Erzsébet 100.— Mózes Elemér 10.— Dr. Tibáld Miklós 100.— *Hőgyes E. utcai templomunk orgonájára:* özv. Fekete Antalné 20.— Borbély Pál és Harmos Árpád 10—10 Ft.

Özv. Szalay Lajosné konyharuhákat adományozott egyházunk részére.

„A jókedvű adakozót szereti az Isten"

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.
Felelős szerkesztő és kiadó: **Pethő István.**
Évi előfizetési díj 12 forint.
Budapest, IX. Hőgyes Endre utca 3.
Távbeszélő: 137—186. Csekksz.: 50.561.
624872/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre

dr Kaplay Imréné
Budapest
XII Torbágyi u.2/c.

HIREK

SZEPTEMBER 30-ÁN vasárnap templomainkban az őszi hálaadó istentisztelet alkalmából úrvacsoraosztás lesz. Felkérjük kedves híveinket, hogy adományaikkal járuljanak hozzá az Úrasztalának megterítéséhez.

FŐTISZTELENDŐ DR. KISS ELEK unitárius püspök Kolozsvárról családi látogatáson Budapesten tartózkodott. Ez alkalomból szeptember 2-án Hőgyes Endre utcai templomunkban istentiszteleti szolgálatot végzett. A 16. számú egyházi ének elhangzása után a főpásztor magasszárnyalású fohászt mondott, majd Márk 12, 30—31. és Máté 5. rész 48. alapján tartott prédikációt.

Széles távlatú beszédében vázolta az emberi világ természettudományos fejlődésének útját, majd rámutatott arra, hogy Jézus az igazi optimista világszemlélet prófétája volt és e derülátásnak vagyunk mi, a világ unitáriusai igazi örökösei. Az élet, a földi világ, nem a szenvedések völgye mint sok vallás apostola hirdette, hanem az állandó emberi fejlődés, tökéletesedés örömteljes színhelye. A beszéd rendkívül mély hatást tett a templomot színültig megtöltő gyülekezetre. — A prédikáció elhangzása után Pethő István püspöki helynök köszöntötte a világ „egyedüli unitárius főpásztor"-át, aki meghatott hangon mondott köszönetet. Az istentisztelet a 213. számú énekkel fejeződött be. Istentisztelet után a püspök a gyülekezeti teremben barátságos hangú beszélgetést folytatott a gyülekezet tagjaival, akik nagy szeretettel vették körül a főpásztort. Hazatérő útjára a jó Isten áldását kérjük.

PETHŐ ISTVÁN püspöki helynök családi látogatáson három hétig a Román Népköztársaságban tartózkodott.

DR. GÁLFALVI ISTVÁN ek. főgondnok hosszabb betegségéből felépült. Áldassék az Úr neve érte.

DR. ZSAKÓ ISTVÁN egyházköri tanácsos, ny. igazgató-főorvos a neves pszichiáter, a közelmúltban töltötte be életének 80 évét. A nevezetes évforduló alkalmából Egyházköri Tanácsunk levélben üdvözölte Zsakó atyánkfiát, akit számosan kerestek föl köszöntő soraikkal. — Az ünnepelt, az utóbbi időben különösen az orvostörténeti kutatások terén mozgó tudományos munkássága mellett, unitárius egyháztörténelmünkre vonatkozó adat gyűjtésével kapcsolatosan évtizedek óta fáradhatatlanul buzgó és áldozatos tevékenységet fejt ki. Zsakó testvérünknek továbbra is jó egészséget és töretlen munkakedvet kívánunk.

50 éves érettségi találkozóra gyültek össze az 1911—12 tanévben a kolozsvári v. főgimnáziumban végzett véndiákok családtagjaikkal együtt. Délelőtt 10 órakor Hőgyes Endre utcai templomunkban istentiszteleten vettek részt. A szószéki szolgálatot Pethő István püspöki helynök végezte, aki fölemelő beszédében idézte föl az elmúlt fél évszázad emlékeit. Istentisztelet után, a véndiákok és családtagjaik, közel ötvenen, a gyülekezeti teremben közebéden vettek részt, amelynek során S. Nagy László egyházi tanácsos, véndiák versben köszöntötte az egybegyűlteket, majd dr. Nyiredi Géza egyházi titkár vetett visszapillantást az elmúlt 50 év eseményeire és áldozott az elhúnyt tanárok és diáktársak emlékének. Az ebéd során felszólalt Gyallay Domokos, a jeles író, a főgimnázium egykori tanára is. Részt vett az ünnepségen Kovács Kálmán tanár özvegye, akinek férje az első gimnáziumi osztálytól az érettségig volt az egybegyűlt véndiákok szeretett osztályfőnöke és latin tanára. A véndiákok kedves hangulatban a késő délutáni órákig voltak együtt.

SEBESTYÉN ISTVÁNNÉ, a Hőgyes Endre utcai székház felügyelője, a népszerű „Rebi" a közelmúltban töltötte be ebbeli szolgálatának negyedszázadát. A jó barátok, ismerősök szerencsekívánataikkal keresték föl a jubilánst. Mi is őszinte szívből csatlakozunk az üdvözlőkhöz és lapunk hűséges olvasójának és támogatójának életére Isten áldását kérjük.

ESPERESI VIZSGÁLATOT tartott Pethő István esperes-püspöki helynök Dr. Nyiredy Géza egyházi titkár társaságában Hódmezővásárhelyen és Szegeden. A szószéki szolgálatot mindkét helyen a püspöki helynök végezte. Hódmezővásárhelyen megkeresztelte Kiss Imre nevű fiát.

TOFALVI SÁNDOR egyházköri tanácsos testvérünknek a Néprajzi Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézet által meghirdetett, országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatra beküldött 1. Korond, 2. Moldvai emlékek című pályamunkáit a bíráló bizottság jutalommal tüntette ki. Testvérünknek gratulálunk és további sikereket kívánunk.

EGYHÁZKÖRI TANÁCSUNK legutóbbi ülésén nyolcezer forint segélyt és kétezer forint kölcsönt szavazott meg a hódmezővásárhelyi templom rendbehozatalára. A helyreállítási munkákat nagy részben már végrehajtották.

KELEMEN MIKLÓS hódmezővásárhelyi lelkész és felesége házasságát az Isten kisleánnyal áldotta meg. A boldog szülőknek szívből gratulálunk, a kis újszülöttre Isten áldását kérjük.

ÜTŐ ENDRE, a gyülekezeti összejövetelekről jól ismert, népszerű énekművész testvérünk részt vett a genfi és münchen nemzetközi versenyen. A versenyre induló művész társaival együtt augusztus 31-én nagysikerű hangversenyt adott a Semmelweis utcai kamarateremben a filharmónia rendezésében.

AZ UNITÁRIUS IMAKÖNYV a legkedvesebb ünnepi ajándék. Kapható a lelkészi hivatalban, valamint az Egyházköri Tanács irodájában. Ára 15 Ft.

KÉRJÜK KEDVES ELŐFIZETŐINKET, hogy esetleges hátralékaikat az 50.561 számú csekkszámlára befizetni szíveskedjenek.

A SZÉKELYKERESZTÚRI volt gimnázium egykori növendékei, iskolatársi és érettségi találkozót rendeztek a budapesti egyházközség Nagy Ignác utcai székházának gyülekezeti termében szeptember 8-án. A találkozót a 40 évvel ezelőtt érettségizettek csoportja rendezte. Az összejövetelt szeretet-vendégség keretében vacsora követte. A székelykeresztúri gimnázium egykori öreg tanárainak — köztük a 99 éves Lőrinczi István köszöntését, fia Lőrinczi Zoltán tanár atyánkfia tolmácsolta. A rendkívül meleg baráti hangulatban lefolyt találkozó résztvevői szeptember 9-én vasárnap délelőtt a Nagy Ignác utcai templomban ünnepi istentiszteleten vettek részt, amelyen R. Filep Imre budapesti lelkész, ek. főjegyző hirdette az igét.

FELHÍVJUK OLVASÓINK figyelmét, hogy a lelkészi nyugdíjalapra szánt szíves adományaikat a 221.374—VIII. számú csekkszámlára fizessék be. Kiadóhivatalunk kérésre befizetési lapokat küld.

KOZMA TAMÁS atyánkfia a Román Népköztársaságban a kolozsvári Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézetben június 20-án kitűnő minősítéssel abszolváló végbizonyítványt szerzett. „A Jézus kutatás kérdései" címmel az újszövetségi teológia tárgyköréből államvizsgai dolgozatot nyújtott be, amelynek alapján ugyancsak kitűnő eredménnyel tette le az államvizsgát. Ifjú atyánkfiának szeretettel gratulálunk.

UNITÁRIUS VALLÁSOS FELÓRÁT közvetít a Petőfi rádió november 11-én. Szolgál: Szász János polgárdi lelkész. Szeptember 16-án *Huszti János* pestlőrinci lelkész végzett rádión közvetített szolgálatot.

HALOTTAINK

Özv. Gergely Sándorné hittestvérünk Debrecenben elhúnyt. Benne debreceni egyházközségünk egyik legáldozatosabb lelkű hívét vesztette el. Az elhúnyt az egykori debreceni unitárius Nőegyletben annak idején jelentős emberbaráti tevékenységet fejtett ki. Halálát: leányai Gergely Erzsébet és Gergely Ilona debreceni egyházközségünk buzgó tagjai gyászolják. A gyülekezet tagjainak mély részvéte mellett a debreceni temetőben helyezték örök nyugalomra, Pethő István püspöki helynök szolgálatával.

Kálóczy Istvánné testvérünk Rákosszentmihályon meghalt. A rákoskeresztúri temetőben helyezték örök nyugalomra Bencze Márton lelkész szolgálatával.

Özv. Balogh Mártonné, Bajka Ilona 71 éves korában meghalt. A kispesti temetőben kísérték utolsó útjára, Huszti János pestlőrinci lelkész szolgálatával. Balogh Miklós és Balogh Béla fiai édesanyjukat gyászolják az elhúnytban.

Táborosi János ny. MÁV állomáselőljáró életének 75 évében meghalt. Temetésén a vigasztaló igét Pethő István püspöki helynök hirdette.

Kovács Sándor fia életének 40 évében Budapesten elhúnyt. Felesége és két fiúgyermeke gyászolja. Hamvasztás előtti búcsúztatása a farkasréti temetőben volt Bencze Márton lelkész szolgálatával. Véndiák társaival való találkozásának küszöbén ragadta el a halál, akiknek érkezését pedig reménykedéssel várta.

Özv. Stary Róbertné, Molnár Anna, 91 éves korában Csepelen meghalt. Az elhúnyt néhai Molnár János egykori ádámosi lelkész leánya volt. Özv. Szabady Antalné csepeli presbiter testvérünk édesanyját gyászolja az elhúnytban. A csepeli köztemetőben helyezték örök nyugalomra Huszti János pestlőrinci lelkész szolgálatával.

Bíró Tamás ny. pénzügyőr életének 79 évében Érdligeten elhúnyt. A rákoskeresztúri temetőben kísérték utolsó útjára. A temetési szertartást Pethő István püspöki helynök végezte.

Tóth Kálmán egyetemi könyvtárigazgató (Kolozsvár) a Fekete tenger melletti üdülése közben tragikus hirtelenséggel meghalt. A tudomány egyik kitűnő művelőjét veszítette el, akiben Gál Anna, néhai dr. Gál Kelemen leánya férjét gyászolja.

Dr. Elekes Domokos volt egyházi főgondnok 73 éves korában (Székelykeresztúron) elhúnyt. Érdemeinek méltatására visszatérünk.

„Ime, ti veletek vagyok, minden napon a világ végezetéig" (Máté 28:20)

Lelkészi Nyugdíjalapra az alábbi adományok érkeztek: Győry Béla 25. Marossy László, Marossy Zoltán és Marossy Lenke 25—25 Ft. Dr. Kovács Károly 50, Szabó Sándorné 20.— Nyuzó Gyuláné 10,— dr. Nyiredy János 30.— Páll Miklósné 2.— Prág Jenőné 5.— Páll Miklós 2.— Weltin Józsefné Páll Mária 6.— Szőke Gergely 8.— Dr. Kiss Éva 100.— dr. Salacz Aladárné 5.— Szigethy Gyuláné 25.— Gergely Erzsébet 100.— Mózes Elemér 10,— Dr. Tibáld Miklós 100.— *Hőgyes E. utcai templomunk orgonájára:* özv. Fekete Antalné 20.— Borbély Pál és Harmos Árpád 10—10 Ft.

Özv. Szalay Lajosné konyharuhákat adományozott egyházunk részére.

„A jókedvű adakozót szereti az Isten"

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.
Felelős szerkesztő és kiadó: **Pethő István.**
Évi előfizetési díj 12 forint.
Budapest, IX. Hőgyes Endre utca 3.
Távbeszélő: 137—186. Csekksz.: 50.561.
624872/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre igazgató

dr Kaplay Imréné
Budapest
XII Torbágyi u.2/c.